

Del Carmen Casa grande de de Or
APPARATVS

LATINI SERMO-

NIS SECVNDA PARS

per Chronographiam, &
Profopographiam.

AVCTORE MELCHIORE

de la Cerda Societatis IESV,

Hispali eloquentiae

professore.

*soi del S. de don Antonio
- don Bartolomeo de V. de
cor*

AD PHILIPPVM. III.

Hispaniarum, et Indiarum

Principem.

HISPALI

Excudebat Rodericus Cabrera.

ANNO 1598.

APPARATUS
LATINI SERMO
NIS SECUNDA PARS
per Chronographiam, &
Protopographiam.

AUCTORE MELCHIORE
de la Cerda Societatis IESV.
Hispalis eloquentiae
professore.

AD PHILIPPVM. I I I.
Hispamitarum, et Indiarum
Principem.

HISPALII
Excusavit Robertus Capreolus.
anno 1597.

INDEX ALPHABETICVS CAPITVM CHRONOGRAPHIAE

et Prosopographiae dumtaxat singulorum: numerus paginam indicat.

Adversa tempera valetudini.	202	Christus Iesus in calum ascēdēs.	352
Aestas. 15		Chirurgi.	263
Agitatio taurorū.	161	Confirmationis Sacramētum.	352
Annulus ferreus.	187.	Comburendi.	314
Apes.	10.	Commodatum.	295
Apum fructus.	11	Comparatio rei bellicae.	229
Apum laus.	12	Conservationis beneficium.	334
Argentaria.	295	Confessio.	356
Ascēsus Domini in caelora sedes.	135	Coronatio Caroli Imperatoris.	321
Auctiones.	298.	Consecratio Pontificis.	407
Aurora.	7	Cōvētus ad principē accipiendum in	
Autumnus.	17.	Rēgem.	319
Bacillorum ludus.	182	Curatores.	296
Bacchanalia.	101	Cursus.	218
Bombylatio simulata.	211	Delicta.	299.
Bombyx.	19.	Depositu.	295
Cadaveris cōburēdi carimonia.	436	Dies. 1.	Dies laetus.
Caedendi virgis.	306	Diestristis. 2	Dies subtristis. 3
Caligo generi hominum offusa post		Dies beato Stephano sacer.	183
primiparentis ruinam.	71	Dies beato Ioanni Evangelistae sacer.	85
Cena domini.	122.	Dies sacrae Eucharistiae anniversa-	
Carcer.	303	rius.	39
Carcer iterum descriptus.	304	Dies quinquagesimi. 1.	feria petec. 37
Cardinalis primus in ecclesia adven-		Dies beato Ioanni Baptistae sacer.	145
tus.	409	Dies beato Petro sacer.	145
Castra.	230	Direptio Civitatis.	239
Castrorum.	116	Dissecandi in partes.	319
Coenotaphia magnificētissima.	116	Disidium, seu rixae juveniles.	220
Christi Iesu natalitia.	48	Disidium, seu rixae pueriles.	222
Christi Iesu natalitiis porticus exstru-		Dona feriis natalitiorū missa.	56
ctae.	56		
Christi Iesu natalitiis vestes, et pran-			
dia.	53		
Christi Iesu natalitiis dona missa.	56		
Christi Iesu Circuncisi feriae.	95		
Christus Iesus comprehensus.	125		
Christus Iesus virgis casus.	127		
Christus Iesus spinis coronatus.	123		
Christus Iesus Crucem humeris por-			
tans.	129		
Christus rediēs in hanc lucem.	131		
Christus Iesus rediēs in hanc vitā.	133		

F.
 Feria quarta hebdomados maioris. 13
 Foliapicta. 169 Funabulus. 172
 Funera Romanorum. 433
 Funus effertur. 421 Furtum. 299
 Gladiatorius ludus. 168
H.
 Hastati. 318 Hastiludium. 157
 Hebdomada maximi Ieiunii res. 107
 Humilis. 448 Hyems. 29
 Hyemalitempestas. 33
I.
 Iactus globulorum. 207
 Idolatria orbē terrarū invadēs. 73
 Inundatio. 33 Instrumēta. 275
 Iudicia. 272
 Iurisperitus, advocatus. 276
 Iustificatio. 359
L.
 Lactaria. 106 Latrones. 301
 Libidinosus. 452
 Libidinosamulier. 454
 Locatio, et conductio. 288
 Ludi viriles. 147
 Ludus annuli ferrei. 187
 Ludus annularis. 159
 Ludus bacillorum. 182
 Ludus currendi. 197
 Ludus foliorum pictorum. 169
 Ludus globuli propiciendi. 207
 Ludus mali, seu ligni superadi. 166
 Ludus saltandi. 190
 Ludus schachidos. 179
 Ludus scopi feriendi. 164
 Ludus sphaeræsis. 198
 Ludus tesserarum. 200
 Ludi Troiani. 147
 Ludus tridiculorum. 183
 Lusio acicularum. 202

Lusio ad conjectum scrobiculi. 191
 Lusio alveorum. 195
 Lusio bombylationis simulata. 211
 Lusio capiendorū adversariorū. 216
 Lusio globuli propiciendi. 207
 Lusio Gallinae simulatae. 192
 Lusio iudicii alii simulationū. 208
 Lusio latebrarum. 201
 Lusio ligulae abscondendae. 206
 Lusio ligularum promovendarū. 206
 Lusio nūmorum faciendorum. 202
 Lusio officiorū. 193
 Lusio orbicularis. 194
 Lusio palliorum surripiendorū. 314
 Lusio palmaris. 204
 Lusio papilianis. 209
 Lusio parium, et imparium. 191
 Lusio reginae simulatae. 213
 Lusio scrobiculi. 191
 Lusio trirēmii simulatorum. 196
 Lusio trochuli. 263
 Lusio Trojanorū simulationis ludorum. 209 Lusio turbinis. 190
M.
 Magistratus. 287
 Magistratus ratio reddenda. 287
 Majae. 216
 Mala ruinae Adami cōsequuta. 71
 Mandata dominorum. 290
 Mandatorum altera ratio. 290
 Mandata ad negotia. 291
 Medendi usitata ratio. 252
 Medicus ævisens aegrotum. 254
 Medicamentorum numeratio. 255
 Medicina adhibita aegrotis. 255
 Mercatores pannorum. 283
 Mercatores sericorum. 385
 Mercatus communis. 386
 Miles gloriosus. 446
 Militaris lustratio equestris. 225

Militaris lustratio pedestris.	224
Missae sacrificium.	401
Missae audiendae religio.	404
Missio sanguinis scuphebotomia.	257
Monachorum professio.	388
Morofitas aegrotantium.	259
Mors.	415
Mortuus intra breve tempus.	420
Motus Castellae.	216
Mulier libidinosa.	455
Mutum.	393
Mysterium sanctissimae Triados.	257
Navalis cursus.	48
Natalis dies Christi Iesu.	56
Natalitiorum donatio.	53
Natalitiorum ferius exstructae porticus.	53
Nox. 3 Noctis brevior descriptio.	7
Nundinae.	279
Officia.	193
Oppugnatio Castrorū.	236
Oratio.	248
Palmaria.	111
Papilio.	59
Parricidae.	316
Patibulum Aegyptianum.	317
Permutationes.	295
Personati. 155 Pestilentia.	23
Paena comburendorum.	314
Poenae dissecandorū in partes.	313
Poenae exsulum.	309
Poenae forcipum candentium.	311
Poenae fugitivorum.	315
Poenae hastatorum.	318
Poenae infamiae subeuntium.	307
Poenae lenonum, et lenarum.	308
Poenae raptandorum.	312
Poenae reorum laesae maiestatis.	317
Poenae trremibus addictorum.	308

Poenae virgarum.	306
Poenarū constituendarū ratio.	318
Poenitentis forma.	109
Paenitentia.	381
Praecepta tuendae valetudinis.	260
Praecones.	302
Praelium terrestre.	234
Precatio domini in horto.	124
Professio monachorum.	388
Promittens aliquid.	452
Pugna navalis.	242
Quinquagesimae diei, id est pentecostes feriae.	137
Ramalia.	111
Rapinae.	302
Regalia.	97
Religionis beneficium.	362
Rixae puerorum.	222
Rixae adolescentum.	22
Rudimenta christianae doctrinae.	342
Ruina primi Parentis.	65
Ruinae primi parentis mala consequuta.	68
Sacra Synaxis.	(gio.) 393
Sacrae Synaxis accipiūdae reli-	406
Sacra Synaxis effertur in aegrotantium domos.	467
Saltus.	190
Salutare lavacrum.	336
Senatores.	270
Societas.	289
Sodalitia.	118
Sodalitas Nazaeorum.	121
Scribae.	276
Spinea Corona.	128
Stephani protomartyris feriae.	83
Superbus.	44
Supplicia improborum.	389
Suspendium.	310

Tabernae inſtitutoriae. 281	Castus. 456
Tempora Philippi ſecundi Regis Hiſpaniarum. 36	Coenae nobilium. 405
Tempeſtates Autumni. 12	Deſidia. 501 Diligens. 502
Tempeſtas hyemalis. 33	Ebrius. 465
Tepeſtatis brevior deſcriptio. 32	Fabrica corporis humani. 507
Terraemotus. 20	Heluones. 464
Terraemotus brevior deſcriptio. 23	Homo hyemis tēpore veſtitus. 506
Teſtes. 274. Teſtamenta. 277	Humilis. 448 I.
Tonſores. 263	Ientaculapuerorum. 471
Torneamentum equeſtre. 155	Infantis effictio. 503 Invidus. 478
Torneamentum pedeſtre. 155	Invidia invadit in aulā regiā. 479
Triremibus addictorū poenae. 308	Invidia invadit in aulicoſ. 484
Triumphus Romanorum. 244	Invidia adorta magnates regno 487
Tutela. 296	Invidia mercatorum. (rū. 493
Tutorū, et curatorū rationes. 297	Invidia adorta academias. 497
Ver. 8	Iracundus. 457 L
Veſtes, et prandia natalitiorum. 53	Liberalis. 450 Libidinoſus. 453
Virgae Domini. 227	Libidinoſi altera deſcriptio. 454
Vituperatio adoleſcentis. 445	Libidinoſa mulier. 455
INDEX PRO SOPO	
graphiae.	
Aethiops. 507	Miles glorioſus. 472
Adoleſcentis effictio. 505	P
Adoleſcentis laus. 441	Patiens. 465 Prædia nobiliū. 465
Adoleſcentis vituperatio. 442	Promittens aliquid. 452
Adoleſcētis in rē bellicā ſtadiū. 445	Puer turbulentus. 458
Anticoenia puerorum. 471	S
Arus. 506 Avarus. 449	Senis effictio. 505 Somnians. 474
B.	Superbus. 447 T
Bacchus. 443	Temperantes. 477
C	Temperantia religioſorū. 470
	Vomens. 476

Errata.

inſigere, non inſligere, et ſic alibi. 112 poſt rectū de eſt jacere. 188. trāſ-
miſtat ibidem. 188 Integri 238 adde in ante quos. 299 in titulo Caſtro-
rū lege civitatis. 240 lege ſpoliantē. 330 dimidium lineae repetitur. 409.

CHRONOGRAPHIAE

LIBER PRIMVS.

☞ DIES. ☞

OPOGRAPHIAM Chrono-
graphia cōsequitur a diebus instituē-
da. Dies nulli non generi hominum
laetissimus est, et jucundissimus pro-
pter commoditates, et utilitates in-
numerabiles, quas praebet in omni
genere negotiorū, studiorumque ver-
landi. Deus enim consultor, et pro-
vidus vtilitatum, et opportunitatum omnium, die-
rum, no-
cturnumque vicissitudines partitus est: quae tribuunt aliud a-
gendi tempus, aliud quiescendi. Vt primū enim lucere coe-
perit, bajuli, mercenarii que cōducti praestāt operas, merca-
tores contrahunt, et negotiantur, agricolae terram colunt,
sacerdotes faciunt rem divinam, templa celebrari videntur
ingredientium, et exeuntium concursu mortalium ab au-
diendis sacris, et precibus adhibendis, iudices statis tem-
poribus exercent iudicia, seque adiri patiuntur iurisperiti, de

juredicundo respōsuri: res litteraria colitur, ludi fiunt, spectacula dantur. Quid? luce diei non equitamus? non brutis animantibus ad vehendum, ad arandum, ad onera comportanda mansuefactis, et condoces factis utimur? non videmus, ut pisces summis in aquis natent? aves medium praetervolēt aëra? Multitudo, varietas, et pulcritudo rerum, quae jacebant in tenebris, atra quadam caligine circumfusae, claritate diei, quam Sol efficit sua luce longe, lateque diffusa, vestitus omnes camporum, amoenitates vallium, hortorum oblectamenta, rerum urbanarum insignia tot, et ornāmēta mortalium oculis usurpantur. Neque rem ullam magis aegrotantes, praesertim gravibus, periculosissimisque morbis confictati, quā diem videre cupiunt. Quid cum plures dies laetissimos, et celeberrimos, quos homines laxius proferre voluissent, cum amicis agere valeamus? Denique die ipso idoneum tempus, et locum opportunum, ad omnes res agēdas magis, quam nocte, capiemus.

DIES LAETVS.

EX diebus multos esse videm⁹ laetissimos, et clarissimos, claro, serenoque caelo, quacunque ex parte aperto parentique, luce Solis diffusa latissime: qui sua claritate rerum omnium species, et formas laetiores reddidit, et nitidiores. Omnia nitent, omnia splendent. Vrbes, agri, montes, jucunditate quadam, suavitatemque perfusi multo nitidiores gestire visi sunt.

DIES TRISTIS.

Aliorum vero dierum, quis non moestitiam, et horrorem reformidat, in quibus omnia videntur, et apparent horribili forma, aspectuque terrifico? Caelū nebulosum est et caliginosum; terra vaporibus excitatis, quasi ex recenti fensione fumigare videtur, urbes, mōtes, aedificia, dēsa caligine

cir-

circunfunduntur. Saepe flant venti vehementes, et aduersi, quibus aer frigidus, et calidus huc, et illuc flat, labia, faciem, et aures adurens, aut deformibus obducens livoribus. Non raro tonante caelo, crebrisque ignibus micante, multo gradinis, et nimborum transitu, procellae tempestatesque commoventur: caelum ut ruere velle videatur, et obruere civitatem universam. Dies sic profecto Februarii visi sunt; qui crebris, et variis mutationibus ciet, et perturbat omnia, subitoque serenato caelo pacant, atque tranquillat. Itaque necesse quidem est, ut singulis paene momētis, sit tum serenitas, tum perturbatio caeli.

DIES SVBTRISTIS.

SAepe neque clarus illuxit, neque tristis dies omnino: sed in eo terra, quasi contracta videtur, et vicissim hilarata: quod accidit ortu Solis, atque recessu. Nam modo brevissimis aliquot intervallis, saepe momentis quoque minimis, Sol exoriens lactificat, modo abscedens contrahit terram: et terra ex his mutationibus, et varietatibus temporum accipit varias, dissimilesque formas: ut hilaritatem, quae mirifice delectat, et omnia mirabili suavitate perfundit, abscessu Solis amittat, et subito specie pulcritudinis arreptam, ortu jucundissimo accipiat. Ita contractio, et quasi moestitia quaedam, et suavitas, et hilaritas causa Solis orientis, et occidentis erit in terra.

NOX.

NOx die consequitur, quā efficit umbra terrae Soli officiens, quae répora quietis impertitur animatiū universo generi: quae mente praedita sunt, et rationis expertia. Nam homines

a laboribus quiescunt, capiunt somnum justum, ac necessarium corporibus: ipsa bruta quiescendo reficiuntur; et utrumque vires colligit ad operas sequentis diei. Non equus hincire, non mugire vos, non rugire leo, non aliae magnam noctis partem immanes, feraeque; belluae fremere in solitudine, sed suis in latibulis jacere, dormire; si somno satiatae jacent, solita porrectione, contractioneque, huc, et illuc versare, torquere, flectere membrorum immanitatem suorum. Non aves sese spargere, ac diffundere medias in regiones aëris, non ulla loca transmittere, non in aliis insidere, non ad fontes descendere, non denique persequi suos humiles, medios, aut altissimos a terra volatus id solum appetentes, quod ad temporis rationem accommodatum apparet: ut nidis illae se suis contineant expectantes primum sine dubitatione diluculum, ut inde circumfuso volitantes aëri sese committant: ut simulatque illuxerit, perstrepere, modulari, garrere, jam tunc jucundissime incipiant. Omnia tranquilla sunt, et quiescentia; neque murmur, aut strepitus audiri visus est, praeter arborum folia, si ruri dormieris, aura quavis huc, et illuc ventilata; praeter fremitus maris horribiles, praeter veterum flatibus vehementes. Sed ne nox obscuritate, tenebrisque suis horrida fuisset omnino: cum serena fuerit, ut caelum patens, et apertum sit, quam nocturna caeli facies syderibus distincta clarissimis collucet? quanta aspicitur varietas ineuntis Lunae, crescentis, mediae, plenae, decrescētis, senescētis, atque exeuntis, jam tandem suo confecto cursu? Praefert illa facem suam plenissima faciendis itineribus nocturnis illuculentem: cum diurna propter calorum magnitudinem aestus tempore non fiant. Silent igitur, et conticescunt omnia, plenissima quietis, et tranquillitatis noctu: quique multum vigiliant, non vigilias longiores, quam ad mediam noctem suscipiunt propter infirmitatem, imbecillitatemque humanae naturae: contra quam si contenderis, diurnis conficiendis operibus, propter somnum, qui te gravior quam ante, si naturam

laboriosissimeque ad omne studium, et munus honestum, atque necessarium incumberebat. Sed quid laborē spinis coronemus solum, cum omnes omnium honorū, omnes cunctarum dignitatū, atque praemiorum maximorum sedes, et gradus amplissimos, merito ac jure suo, labori tanquam auctori, perfectori que praestantissimo acceptos referre debeamus. Atque rei militaris, et litterariae, saeculi, et Ecclesiae insignia, fortes, et sapientes, et honoribus sacris, atque profanis affecti, atque illi ipsi caelorum incolae, et habitatores immortales, laboribus, et virtutibus, quem obtinent, post merita Assertoris IESU, excelsum dignitatis gradū sunt assequuti: quoniam prae reliquis hominibus laborem ferre consueverunt.

EPICTIO INEANTIS.

PAUCAE restant, jam ad Prosopographiam absolvendam. Exercitationes, quarum prima puerorū erit. Nutrix quaedam infantrē in brachiis gestabat venusto ore, capillis aureis, et crispis cincinnis, lactum torum atque hilarem, risus in facie nativo colore expressis, torum sale conditu, bellum, et omni suavitate affluētem, risum oculis, et ore ferentem, tanquam Angelulum quendā vulgo depictū, suspensio vultu res omnes, et ipsos homines, qui occurrebāt, intuentē: qui in una manu pomum, in altera placentā habebat, et vicissim pomo, et pane vescabatur. nutrix cistellā amigdalīs, avellanīs, uvis passis, nucibus, et aliis fructibus variis cōpletam inter infantrē, et se ipsam comportabat: quā cum puer ante oculos positam haberet, et nutrix infantrē ad fructus capiendos singulos suis nominibus cōpellans, invitaret, ille reliquis rebus, quas in manibus habebat, hos, et illos fructus efferebat, referēs statim in cistellā, nonnūquā ori nutricis admovebat, ludicris donis, et munusculis puerilibus delectabatur, subridebat delusus a nutrice, e cōspectu sublata cistella, aut aliis reb⁹ furtim subtrahitis gestiebat, risū tollēs, ut poterat, brachioliis, manibus, huc, et illuc jactatis, et agitatione crebra corporis, et

oculorum in omnes partes conjectus. Quid ad oblectandum puerum nutrix non faciebat, cum illum in gyrum circūageret, in sublime efferret, demitteret statim, subagitaret, atque contrectaret nonnunquam? ridere multum puer, nunquam quiescere, crebro movere corpusculum, amovere se puncto temporis, adhaerere, retrahere corpus eodē mōmēto. Si staret, humi aliquo intervallo disjunctus a nutrice, jussus consistere, ac sese pedibus sustinere suis, vocatus in cōplexū veniebat, accurrebat sine mora, complexum appetens nutricis, nimium sibi ipsi indulgens, os ori nutricis admovent, cōponens labella ad osculum, osculans semel, et iterum, appetens mammās, attrectans, lac sugens. Atque ille visus erat inter sugēdum, illico nominatus animadvertere, conari loqui, neque coepto desistere, nisi dimitteretur ad fructus, et ad res ludicras repetendas: quae cum ablatae de conspectu sunt de ludendi causa, eas repetere solet, et nisi reddatur, plorare, subtristi, et demisso ore despicere terram, vel se in terram prosternere, aut ad matrē adhaerere, flere quā maxime, donec in conspectum, et in manus suas referantur omnia. Interim audias illum nominare auctorem luctus, nequā improbum dicere, neque rectis oculis intueri quēquam. Sed quemadmodum facilis erat ad plorandum, ita placatu non difficilis: quia natura sua mitis, et māfuetus erat. Itaque redditis rebus, tranquillitate mira, et hilaritate oris erat. Accersitis interdū fratribus, aut famulis per parētes suos, quasi illi lacessissent lumen oculorum suorum, illos pater, aut mater iubeat accedere, et in manum spueri puerum ad seipsum ulciscendum. cōtinuo mater ulciscat scelus, qui te violavit, vel si attigerit Ioannē nostrum, luctu graviores poenas, atque praebēs speciem cadentis percussos leviter mater dimittere, et amādare procul a cōspectu suo simulabat, quasi non ausuros ullam molestiā fingere, neque iterum quaerere puero bellissimo. Hac specie, et simulatione placatus ridere puer, et lactari, et minari magis illis, qui sibi molesti esse pergerent in posterum.

EFFICTIO ADOLESCENTIS.

SI bene totam istius adolescentis fabricationem perspexi, deam in illo finxit Deus figuram oris, et reliquam corporis formā, ut capillo subflavo, et cinninato, superciliis eodē colore, et pilorum specioso vestitu adornaverit. Cum frons esset tranquilla, ac serena, tum ad aspectum grata, ac jucūda, facies honesta, ac liberalis, et sine ullo fūco verus sanguine diffusus color, dentes candidi, os ipsū, quo decet virū a natura bene formatū, pro proportionē, et modo tergū ex omni parte aequabile. Cum humeris esset non subductis, tum erat magna statura corporis, homine liberali, ac nobili digna, recta, et appposita ad dignitatē tuendam. Denique cū rectis pedibus, directis cruribus, tum egregia reliquorum mēbrorum conformatione, et compositione tanta lineamentorum omnium, ut omnes partes inter se mirō lepore consentirent, nihil autem in adolescente conformando, neque productius, neque brevius, neque praetermissū videatur, sed omnia summo quasi artificio elaborata. His accedebant firma latera, vires integræ, suavitas vocis, comitas sermonis, et focunditas ad homines voluptate perfundendos, lepos, et humanitas ad alliciendos, et capiendos animos eorum, quibus cum ageret: ut jam nihil praesidii, et ornamenti ad hominis absolutionem deesse posse videretur. Atque omnia reddebat ornatiores quotidiana vestium mutatio: quarum ornatu, et varietate omnium in se oculos convertebat.

EFFICTIO SENIS.

Incidi in senem, quem vidisse nollem propter nauseae molestiam, quam suscepi. Is annos octoginta natus erat, capillo neglecto, et impexo, barba longiore, plurima canitie, rugis deformibus, exarata facie, atque frōte, sine dentibus, sine colore, sine succo, corpore incurvo, cruribus infirmis, tardo incessu, scipione, cui innitebatur, cū neque cōsistere, neque fir-

mo gradu progredi posset, toto corpore tremente, nutanteque debilitatē sustentabat suam. ille plenissimus erat sordium, et squaloris. Collare subuculae pendebat a fronte subductū, a lateribus, et a tergo latebat omnino. Atque idem loquebatur balbutiens omnia, prorsus impos sonum nō edebat clarum, dentibus jam deficientibus, neque vocem propter tenuem spiritum, et jam exhaustum, nisi magnam cum difficultate mittebat. His omnibus accedat perditā prope valetudo, ut exhaustus jam, et paene cōsumtus esset, atque ut vere dicam exanguis, et enervatus: quibus de causis intolerabilem vitam agebat. Hunc omnes, morosum, difficilem, intolerabilem dicebant, hominibus cunctis, et sibi ipsi jam displicentem, propeque jam desipientem senectute.

ANVS

VHa est anus lepida, annis jam confecta plurimis, oppleta canis, et rugis deformata foedissimis, ore blaesio, verbis oppressis loquens, tota tremens, atque passim proruens, cum gibbo a tergo magno, atque deformi, in colum stemen insertum habens, unde filum filo trahit, et intorquet ad tempus, quem relictum de manibus puncto temporis circumagit e filo tenui suspensum, interim saliva leviter extremos digitos aspergens, ad pensum melius absolvendum.

HOMO VESTITVS HYEMALI

His diebus praeteritis tantū fuit, et est hodie frigus, ut vix tectis ipsis, intra domesticos parietes ad nos etiā ad ignē calefaciēdos vitare illud queam. Homines incurvo corpore, infirmis cruribus, labiis demissis ac tremulis, et eis de vifrigoris, et magnitudine lividis, et propter vêtos vehēmentes, adustis, stridore dentiū, liventi facie, colore naturali amisso, manibus illatis insinū, galeris demissis in aures usque, involutū palliis incedunt, et nimio frigore semper confecti.

AETHIOPS.

VIdetur Aethiopē, nigro colore, vastum ac deformem, inficiētem sermonis, labiis crassissimis, tanquam stipitem, atque truncum, foeditatem odoris exhalantem ex toto corpore, graculos dices foetidos inhalare.

FABRICA CORPORIS HUMANI.

Speciatim hominis habita ratione, ab specie ad genus trāsitū dato cadit opportune in hunc locum fabrica corporis humani ad praestantiam hominis habilis, et accommodata, tā Regio, et excelsa animali dignissima: cuius ut praestantia facilius intelligatur, et quemadmodum ab immortali Deo sit homini provisum, erit tota hominis fabricatio perspicienda, omnisque humanae naturae figura, atque perfectio: quam, quo commodius describamus, ordine dumtaxat commutato, a Cicerone totam petemus: et quamquā ille ab ore, nos a capite incipiemus, gradibus suis ad pedes descendendo. Primum Deus homines humo excitatos, celsos, et erectos constituit, ut Dei cognitionem caelum intuentes capere possent: sunt enim homines, non ut incolae atque habitatores, sed quasi spectatores superarum rerum, atque caelestium: quarū spectaculum ad nullum aliud genus animantium pertinet. Sensus interpretes, ac nuntii rerum in capite, tanquam in arcem mirifice ad usus necessarios, et facti, et collocati sunt: nam oculi tanquam speculatores altissimum locum obtinent, ex quo plurima conspicientes fungantur suo munere. Hos membranis Deus tenuissimis vestivit, ac sepfit: quas primum perlucidas fecit, ut per eas cerni posset, firmas autem, ut continerentur. Sed lubricos oculos fecit, ac mobiles, ut et declinarent, si quid noceret, et as-

pectum, quo vellent, facile converterent. Atque acies ipsa, qua cernimus, quae pupilla vocatur, ita parva est, ut ea, quae nocere possint, facile vitet. Palpebrae, quae sunt tegumenta oculorum, mollissimae, tactu ne laederet aciem, apertissime factae sunt, et ad claudendas pupillas, ne quid incideret, et ad aperiendas: idque Deus providit, ut identidem fieri posset cum maxima celeritate. Munitae sunt etiam palpebrae, tanquam vallo pilorum: quibus, et apertis oculis, si quid incideret, repelleretur, et somno conniventibus, cum oculis ad cernendum non egeremus, ut qui tanquam involuti quiescerent. Latent praeterea utiliter, et excelsis undique partibus sepiuntur: primum enim superiora superciliis obducta sudorem a capite, et fronte defluentem repellunt: genae deinde ab inferiore parte tutantur subjectae, leviterque eminentes. Nasus ita locatus est, ut quasi murus oculis interjectus esse videatur. Quare obrem nares, eo quod omnis odor ad superiora fertur, recte sursum sunt: et quod cibi, et potionis iudicium magnum earum est, non sine causa vicinitatem oris sequutae sunt. Atque illae semper propter necessarias utilitates patent, et contractiones habent introitus: ne quid in eas, quod noceat, possit pervadere: humoremque semper habent ad pulverem, multaque alia repellenda non inutilem. Aures cum sonum recipere debeant, qui natura in sublime fertur, recte in altis corporis partibus collocatae sunt. Auditus autem semper patet, ejus enim sensu etiam dormientes egemus: a quo cum sonus est acceptus, etiam a somno excitamur. Flexuosum iter habet, ne quid intrare possit, si simplex, et directum pateret. Provisum etiam, ut si qua minima bestiola conaretur irrumperere, in ffordibus aurium, tanquam in visco inhaeresceret. Extra autem eminent, quae appellantur aures, et tegendi causa factae, tutandique sensus: et ne adjectae voces laberentur, atque erraret, priusquam sensus ab his pulsus esset. Sed illae duros, et quasi corneolos habent introitus, multisque cum flexibus: quod his naturis relatus amplificatur sonus. Quocirca, et in fidi-

bus.

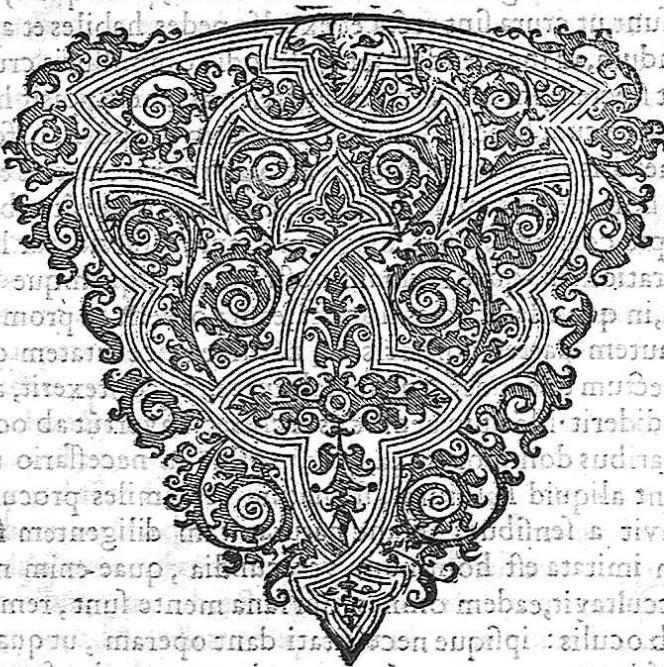
bus testudine resonatur, aut cornu, et ex tortuosis locis, et in-
 clusis referuntur ampliores. Cum vero tribus rebus animā-
 tium vita teneatur, cibo, potione, spiritu, ad haec omnia per-
 cienda os est aptissimum: quod adjunctis naribus spiritu
 augetur. Dentibus autē in ore constructis manditur, atque
 ab his extenuatur, et molitur cibus: eorū aduersi acuti mor-
 su, dividunt escas, intimi autem conficiunt, qui genuini vo-
 cantur: quae confectio etiam a lingua adjuvari videtur. Lin-
 guam autem ad radices ejus haerens excipit stomachus, quo
 primum illabuntur ea, quae accepta sunt ore: is utraque par-
 te tonsilla, attingens palato extremo, atque intimo termina-
 tur, et agitatione, et motibus linguae, cum depulsum, et qua-
 si detrusum cibum accipit, depellit. Ipse autem partes eae,
 quae sunt infra id, quod devoratur, dilatantur, quae autē su-
 pra, contrahuntur. Sed cum aspera arteria (sic enim a medi-
 cis appellatur) ostium habeat adjunctum linguae radicibus,
 paulo supra quam ad linguam stomachus annectitur, eaque
 ad pulmones usque pertineat, excipiatque animā eam, quae
 ducta sit spiritu, et eandem a pulmonibus respiret, et reddat,
 tegitur quasi quodam operculo, quod ob eam causam datum
 est, ne si quid in eam cibi forte incidisset, spiritus impedire-
 tur. Sed cum alvi natura subjecta stomacho, et potione sit
 receptaculum, pulmones autem, et cor extrinsecus spiritum
 adducant, in alvo multa sunt mirabiliter effecta: quae con-
 stant fere e nervis. Est autem alvus multiplex, et tortuosa, arces-
 que, et continet, siue illud aridum est, siue humidum, quod re-
 cipit: ut id mutari, et consequi facile possit. Ea tum astringi-
 tur, tum relaxatur: atque omne, quod accepit, cogit, et con-
 fundit: ut facile, et calore, quem multum habet, et teredo cri-
 bo, et praeterea spiritu omnia coacta, atque confecta in reli-
 quum corpus dividantur. In pulmonibus autem inest raritas
 quaedam, et assimilis spongiis mollitudo ad hauriendum
 spiritum aptissima: qui tum se contrahunt aspirantes, tum
 spiritu dilatant, ut frequenter duçatur cibus animalis, quo ma-

xime aluntur animantes. Ex intestinis autem, et alvō secretus a reliquo cibo succus is, quo alimur, permanat ad jecur per quasdam a medio intestino usque ad portas jecoris (sic enim appellant) ductas, et directas vias, quae pertinent ad jecur, eique adhaerent: atque inde aliae pertinentes sunt, per quas cadit cibus a jecore delapsus. Ab eo cibo, cum est secretabilis, iique humores, qui ex renibus profunduntur, reliqua se in sanguinem vertunt, ad easdem portas jecoris cōfluunt ad quas omnes ejus viae pertinent: per quas lapsus cibus, in hoc ipso loco, in eam venam, quae cava appellatur, cōfunditur, perque eam ad cor confectus jam, coactusque perlabitur: a corde autem in totum corpus distribuitur per venas admodum multas in omnes partes corporis pertinentes. Quemadmodum autem reliquiae cibi depellātur, tum astringentibus se intestinis, tum relaxantibus, haud sane difficile dictu est: sed tamen praetereundū est, ne quid habeat injucunditatis oratio. Illa potius explicetur incredibilis fabrica naturae: nā quae spiritu in pulmones anima ducitur, ea calescit primum ab ipso spiritu, deinde coagitatione pulmonum, ex eaque pars redditur respirando, pars concipitur cordis parte quadam, quam ventriculum cordis appellant: cui similis alter adjunctus est, in quem sanguis a jecore per venam illā cavam influit, eoque modo ex his partibus, et sanguis in omne corpus diffunditur, et spiritus per arterias. Vtraeque autem crebrae, multaeque toto corpore intextae vim quandam incredibilem artificiosi operis divini quae testantur. Quid dicā de ossibus, quae subjecta corpori mirabiles commissuras habent, et ad stabilitatem aptas, et ad artus finiendos accommodatas, et ad motum, et ad omnem corporis actionē. Huc adde nervos, a quibus artus continentur, eorumque implicationem toto corpore pertinehntem: qui sicut venae, et arteriae a corde tractae, et profectae in corpus omne ducuntur. Ne autem ad os revertamur, gustatus, qui sentire eorum, quibus vescimur, genera debet, habitat in eā parte oris, quae esculen-

culentis, et poculentis iter natura patefecit. In eodem ore sita lingua est, finita dentibus: quae vocem immoderate profusam fingit, et terminat, et vocis sonos distinctos, et pressos efficit, cum, et ad dentes, et ad alias partes pellit oris. Quam vero aptas, quam multarum artium ministras manus natura homini dedit? digitorum enim contractio facilis, facilisque porrectio, propter molles commissuras, et artus nullo in motu laborat. Itaque ad pingendum, ad fingendum, ad sculptendum, ad nervorum eliciendos sonos, ac tibiaram apta manus est ad motionem digitorum. Postremo crura, pedesque ejusmodi sunt, ut crura sint recta, et excelsa, pedes habiles et apti ad standum, ad incedendum: et ejusmodi commissuris crura sunt, ut flectere, intorquere, porrigere, contrahere possit homo. Atque cum haec sit humani fabricatio corporis, et forma praestans adeo, atque elegans ex omni parte, partes etiam sint in homine ad obtemperandum corporis necessitatibus, principio corporis nostri magnam natura ipsa videtur habuisse rationem, quae formam nostram, reliquamque figuram, in qua esset species honesta, eam posuerit in promptu: quae autem partes corporis ad naturae necessitatem datae, aspectum essent deformem habiturae, eas contexerit, atque abdiderit. Nam ut in aedificiis architecti avertunt ab oculis, et naribus dominorum ea, quae profluentia necessario tecti essent aliquid habitura, sic natura res similes procul a mandavit a sensibus. Hanc naturae tam diligentem fabricam imitata est hominum verecundia, quae enim natura occultavit, eadem omnes, qui sana mente sunt, remonent ab oculis: ipsique necessitati dant operam, ut quam occultissime pareant, quarumque partium corporis usus necessarii sunt, neque eas, neque earum usus suis nominibus appellant: quodque facere turpe non est, modo occulte, id dicere obscoenum est. Hac fabricatione corporis humani tota ex Cicerone deprompta Prosopographiam absolvi, ut a quo au-

etore tantò rem descriptam haberem, eam quasi per manus nullius sermone violatam, integram, et incorruptam traderem: quid enim ego dicerem, quod Ciceronis lucubrationibus multis quidem ex partibus non esset inferius. Nos minime gloriae sacculi, sed utilitati scholasticorum consulimus: quibus cum in hac facultate praeclare tunc actum fuisse confirmamus, cum illi speciem aliquam, aut similitudinem Ciceronis adumbraverint.

20